УКРАЇНА

БЕРДИЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

площа Центральна. 1. м. Бердичів, 13300, тел.(04143) 4-22-55, тел-факс (04143) 4-11-96,
код ЄДРПОУ 04053602, E-mail: info@berdychiv-rada.gov.ua

18.09.2024 № 022-11/1552

Юзефович Яні Анатоліївні
buterfly8791@gmail.com

Відповідь на електронну петицію «Про обов'язкову організацію гарячого харчування в закладах загальної середньої освіти Бердичівської міської ради», розміщену на офіційному вебсайті виконавчого комітету Бердичівської міської ради

Відповідно до статті 40 Конституції України та статті 23-1 Закону України «Про звернення громадян» виконавчим комітетом Бердичівської міської ради розглянуто розміщену 22.08.2024 громадянкою Юзефович Я.А. на офіційному вебсайті виконавчого комітету Бердичівської міської ради електронну петицію про обов'язкову організацію гарячого харчування в закладах загальної середньої освіти Бердичівської міської територіальної громади, яку підтримала 301 особа, що є підставою для її розгляду.

Дякую всім небайдужим бердичів'янам, хто долучився до цієї петиції, за активну громадянську позицію.

Розуміючи вашу стурбованість щодо рішення міської ради про припинення харчування учнів у школах громади, надаємо більш детальні пояснення важливих аспектів та наводимо ряд вагомих підстав для його прийняття. Наголошуємо, що дане рішення відповідає законодавчим нормам і не порушує права та інтереси здобувачів освіти.

Порядок організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 року № 305, визначає три способи організації харчування, зокрема:

1) приготування та реалізація готових страв закладом освіти самостійно (працівниками, що входять до штатного розпису закладу);

2) організація харчування постачальником харчових продуктів та/або послуг з харчування (аутсорсинг або кейтеринг) з використанням або без використання матеріально-технічної бази закладу освіти;

3) організація роздрібної торгівлі харчовими продуктами через буфет, торговельні автомати тощо.

Кожен із цих способів має право на існування та може бути застосований залежно від можливостей школи, потреб учнів, особливостей організації освітнього процесу та ряду зовнішніх факторів, які впливають на цей вибір.

Так, 11 червня 2024 року Бердичівською міською радою було прийнято рішення № 1422, яким передбачена виплата грошової компенсації учням закладів загальної середньої освіти комунальної форми власності у разі відсутності гарячого харчування та які згідно з законодавством України мають право на пільгове харчування. Рішення прийнято за три місяці до початку нового навчального року. Таким чином керівники закладів отримали час, щоб припинити роботу харчоблоків та здійснити вивільнення працівників, а батьки, в свою чергу, підготуватись до зміни способу харчування та продумати зручний для своїх дітей режим харчування.

Це питання ще у період його обговорення та підготовки до сесії у травні-червні 2024 року отримало підсилену увагу з боку місцевих ЗМІ, про що свідчать публікації у Бердичів-біз від 29.05.2024 «Деякі батьки у Бердичеві отримають до 880 грн за те, що їх діти ходять до школи», у Ріо-Бердичів від 20.05.2024 «В бердичівських школах закриваються їдальні та харчоблоки» та від 05.06.2024 «У бердичівських школах тепер замість їдалень будуть буфети».

Прийняття рішення базувалось на результатах ґрунтовної аналітичної роботи з оцінки зовнішніх факторів, пов'язаних з війною (повітряні тривоги, відключення електроенергії та водопостачання), оцінки енергозатратності роботи харчоблоків, оцінки охоплення дітей харчуванням.

В реаліях воєнного стану, що діє в Україні з лютого 2022 року, та пов'язаних з ним нестабільних та непередбачуваних ситуацій найбільш адаптованим до сучасних умов навчання виявилась організація харчування через роботу буфетів.

Цей спосіб має декілька переваг, які роблять його ефективним та гнучким.

По-перше, учні мають можливість самостійно обирати страви з доступного асортименту, що дозволяє враховувати їхні індивідуальні вподобання, дієтичні потреби, алергічні реакції, сприяє розвитку самостійності та відповідальності дітей за власне харчування.

По-друге, буфетна система дозволяє швидко організувати харчування для великої кількості учнів, що особливо важливо в умовах частих перерв на укриття під час повітряних тривог: учні можуть швидко взяти їжу і продовжити навчання або відпочинок.

По-третє, така система дозволяє мінімізувати ризики під час повітряних тривог. Оскільки в буфеті переважно пропонуються готові страви або продукти, які не потребують складного приготування, це знижує ризики, пов'язані з роботою кухонного обладнання під час раптових тривог. Крім того, можна оперативно закрити буфет і переміститися до укриття.

Буфетна система є менш затратною у порівнянні з повноцінними кухнями, адже не потребує утримання закладом штату кухарів і складного енерговитратного обладнання, що особливо актуально в умовах обмеженого фінансування.

Досвід роботи шкільних харчоблоків у період воєнного стану засвідчив проблеми, які негативно впливають на стан організації дитячого харчування шляхом приготування та реалізації готових страв закладом освіти.

Через повітряні тривоги працівники харчоблоків, як і інші учасники освітнього процесу, змушені були переходити в укриття, зупиняючи (а інколи не розпочинаючи) процес приготування страв, що призводило до порушення режиму харчування учнів, псування готових страв, які через відсутність дітей не були спожиті. Втрата продуктів створювала додаткову потребу в них.

Лише протягом минулого 2023/2024 навчального року на території громади зафіксовано 252 тривоги, 161 з них припала на навчальні дні (при цьому навчальний рік складається із 175 днів!). Загальна тривалість тривог становила понад 139 годин.

Враховуючи той факт, що більшість харчоблоків закладів освіти використовуються у якості найпростішого укриття, одним з головних завдань працівників під час тривоги є примусова зупинка електроживлення, яке становить додаткову загрозу життю та здоров'ю дітей. Такі непередбачувані у часі відключення електропостачання негативно впливають на роботу технологічного та холодильного обладнання, унеможливлюють швидке відновлення після відбою через повільний процес нагріву електричних плит.

При визначенні способу харчування на поточний навчальний рік було взято до уваги складну енергетичну ситуацію, що виникла в Україні через постійні обстріли енергетичної інфраструктури, й попередження Уряду про повний блекаут та вимоги щодо раціонального використання електричної енергії.

Статистичні дані щодо споживання електричної енергії закладами освіти у минулому навчальному році (дані сформовано за вибірковими місяцями – листопад-грудень 2023 року, березень-квітень 2024 року та закладами - гімназія № 2, ліцей № 4 а 10, які мають окремі лічильники на харчоблоках) засвідчили, що левову частку спожитої електроенергії - а це 55,9% - складають харчоблоки - 22 057 КВт, на решту потреб закладів припадає 17 369 КВт. При цьому площа харчоблоків складає менше 1%.

Безперебійне постачання електроенергії є критично важливим для належної роботи кухонного обладнання, зберігання продуктів та забезпечення безпеки харчування учнів. Робота харчоблоків повністю залежить від електричних приладів, таких як печі, плити, пательні, м'ясорубки, холодильники, морозильні камери та інше обладнання для приготування і зберігання їжі. Під час відключень електроенергії приготування гарячих страв стає неможливим, а зупинка роботи холодильного обладнання спричиняє псування продуктів, які є базовими для приготування страв і потребують зберігання при низьких температурах - молоко, сир, йогурт, м'ясо, риба (поставка останніх здійснюється виключно в охолодженому стані), що становить загрозу спалаху інфекцій та кишкових отруєнь і становить небезпеку для здоров'я дітей.

Відсутність світла тягне за собою відключення системи водопостачання. При цьому стає неможливим дотримання елементарних санітарних норм – миття

рук працівниками та учнями. Вода використовується і для забезпечення чистоти харчоблока та на всіх етапах приготування їжі: миття обладнання, посуду, продуктів, приготування напоїв та страв (варіння, тушкування тощо). Вода також необхідна для забезпечення пожежної безпеки на харчоблоках, де існує підвищений ризик виникнення пожежі через використання технологічного обладнання.

Вище наведені факти унеможливлюють виконання керівниками закладів вимог статті 1 Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо створення у закладах безпечного освітнього середовища, однією складовою якого є безпека харчових продуктів та надання якісних послуг з харчування.

Аналіз охоплення учнів гарячим харчуванням засвідчив, що у 2023/2024 році регулярно харчувалося 22% здобувачів, з них від 8,4% (квітень, 2024) до 10,2% (березень, 2024) купували страви за власні кошти. Крім того, значна частина учнів систематично залишали територію закладів для закупівлі продуктів в магазинах, кіосках, ринках, що розташовані поруч.

Відповідно до Сімейного кодексу України батьки зобов'язані піклуватися про здоров'я, фізичний, духовний і моральний розвиток своїх дітей, забезпечувати їх харчуванням, одягом, житлом, медичним доглядом, освітою та іншими потребами, які необхідні для нормального розвитку дитини. Ці обов'язки є важливою складовою відповідального батьківства, спрямованого на забезпечення гармонійного розвитку дитини в сімейному середовищі, яке є природним для фізичного, духовного, інтелектуального, культурного, соціального розвитку дитини, її матеріального забезпечення.

У той же час державою на законодавчому рівні визначено обов'язок засновників закладів освіти щодо організації в них харчування, встановлено способи його організації та у разі відсутності можливості для організації повноцінного харчування надання грошової компенсації пільговим категоріям здобувачів освіти.

Міська рада, розуміючи важливість цього питання, проблеми і виклики з ним пов'язані, прийняла рішення про запровадження грошової компенсації для дітей пільгових категорій у випадку відсутності харчування або неможливості його організації. Це означає, що ті учні, які мають право на пільги, отримуватимуть грошову компенсацію, яка дозволить батькам/особам, що їх замінюють, самостійно забезпечити своїх дітей безпечними і якісними продуктами.

За рахунок міського бюджету (шляхом отримання у безготівковій формі компенсації за харчування) буде компенсовано вартість харчування:

- дітям, які мають статус потерпілих внаслідок Чорнобильської катастрофи та мають право на дану пільгу;
- дітям-сиротам та дітям, які позбавлені батьківської опіки та піклування;
- дітям із сімей, які отримують допомогу, як малозабезпечені;
- дітям з числа осіб, визначених у статтях 10 та 10-1 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- дітям внутрішньо переміщених осіб;

- дітям, які мають статус дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів;

- дітям з особливими освітніми потребами, які навчаються в спеціальних або інклюзивних класах.

Рішенням Бердичівської міської ради перелік визначених законодавством пільгових категорій доповнено. Право на компенсацію надано дітям, які є учнями 1-4 класів і батьки яких у складі Збройних сил України брали/беруть безпосередню участь у бойових діях та захисті незалежності та суверенітету України.

В усіх закладах загальної середньої освіти з початку нового навчального року на засадах оренди організована робота буфетів; рішенням виконавчого комітету Бердичівської міської ради затверджено Порядок виплати компенсації за харчування; керівниками шкіл здійснюються організаційні заходи з його реалізації.

У ході вибіркового дослідження, проведеного 16.09.2024 серед 1035 учнів 1-11-х класів, за питанням: «Який вид харчування у школі вам підходить?» відповіді респондентів розподілились наступним чином:

1) Гарячий сніданок, приготовлений працівниками кухні - 212 чол., або 20,5%
2) Буфет - 392 чол., або 37,9%
3) Їжа, принесена з дому - 290 чол., або 28,0%
4) Байдуже, снідаю дома - 141 чол., або 13,6%.

Вибір, зроблений учнями, вкотре доводить, що лише п'ята частина здобувачів надає перевагу шкільним їдальням, 40 % обирають домашню їжу, така ж частина дітей надає перевагу шкільним буфетам.

З повагою –
Бердичівський міський голова Сергій ОРЛЮК

Адаменко Валентина